

47
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΤΤΑΣ
Αριθ. Έρωτ. Μουσ. VIB 47/1970

Α.
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

15-12-69/10-1-1970

AKAΔHMIA

AΘHNΩN

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις)... Βατούβα.....
(παλαιότερον ὄνομα :), Ἐπαρχίας Μηδύνης
Νομοῦ Λέβου.....
2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Ρήγας
Βριελλῆς... ἐπάγγελμα διδάσκαλος.....
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις Βατούβα - Λέβου.....
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον. 1 ἔτος 6 μῆνες
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Κων-νος Κωστέλας.....
Πρόεδρος, Γεωργιαντατροφικὸς Συν/σμοῦ Βατούβης
ἡλικία 75 ἐτῶν γραμματικαὶ γνώσεις Τελεόφειτος Γυμνασίου
..... τόπος καταγωγῆς Βατούβα - Λέβου

β) Ἰωάννης Δελμογιάννης 60 ἐτῶν τελεόφειτος Δαμ. Σαλκίου

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ βοσκήν ποιμνίων ; Ὀλίγα διὰ τὴν βοσράν καὶ αἱ περισσότερα διὰ τὴν βοσκὴν ποιμνίων.
Ἐπὶ τῶν χωρίων αὐτῶν ἤ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστήματα ;
- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα, δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ. ἀνέμων.
εἰς τοὺς χωρικοὺς καὶ μερικοὶ εἰς τὴν Κοινότητα
- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν του ; Ὀχι.....

β'. 1) Οί κάτοικοι ασχολούνται μόνον εις τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εις τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εις ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ;

Εἰς ἀμφοτέρας

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ασχολούνται ἐν παρέργῳ καὶ εις τὴν γεωργίαν ; ... Ναι

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποῖοι ἐργάζοντο εις αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ;

Δὲν ἐπάρχουσι κτήματα γαιοκτημόνων

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημισα-κατόροι κλπ.)..... Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ...

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εις χρῆμα) ;

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τουρητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάβανον ἡμερομίσθιον εἰς χρῆμα ἢ εις εἶδος ; ... Ὀχι ...

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρεταί) ἢ δοῦλαι ; Ἐάν ναι, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ; ... Ὀχι ...

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνέυρεσιν ἐργασίας ;

Εἰς Κωνσταντινούπολιν, Σμύρνην, Ἀμερικήν.

β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πρά-ματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ; ἐπὶ γαίαν ἐποχικῶς

ὡς κτίσται, βαφεῖς, πρᾶματευτάδες καὶ γύφτοι.

δ'. 1) Πῶς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλαμίας μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) γλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος;

α) με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων, κλπ.)
β) φυτικὴν (με καῦσιν τῆς καλαμίας μετὰ τὸν θερισμόν)

2) Πότε ἔγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; Τὸ 1945

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; 1930 - Μηχαναὶ

βωορῶς τὸ 1934

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατασκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ;

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄροτρον με τὰς ἀντιστοιχοῦς ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1. ἔχηρ 4. ντιμίρ 7. στὸβάρ 10. ἔντιρ
2. βραχάτι 5. παραβιάδα 8. βραχάτι
3. πουάρι 6. σπάδα 9. μωσάτι

2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;)

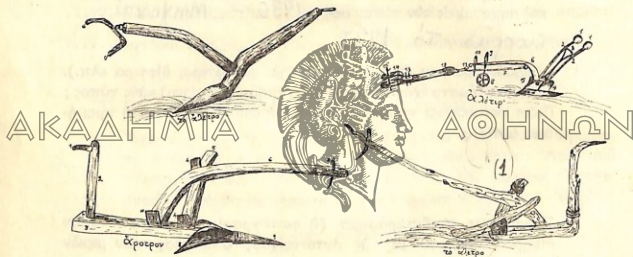
3) Μηχανὴ θερισμοῦ

4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν).....

5) Μηχανή ἀλωνισμοῦ

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον .. Δ.Ε. Ψ. Δ. Ο.Ι. Ο.Ι. χειρῶν.....

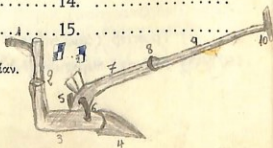
2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;

3) Ὑπογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1. <u>ἔλμα</u>	6. <u>βωάδι</u>	11.
2. <u>βραχάδι</u>	7. <u>σταβάρ</u>	12.
3. <u>βωάδι</u>	8. <u>βραχάδι</u>	13.
4. <u>ντιμάρ</u>	9. <u>μωάδι</u>	14.
5. <u>καρὰβωάδι</u>	10. <u>ντιμάρ</u>	15.

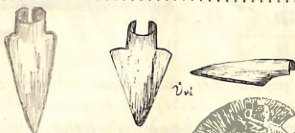
(1) Ἐάν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Ἐὰν ὑπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρί-
θμησιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὄλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιδῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. — Ἰχνογραφή-
σατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐὰν
εἶναι διαφορῶν τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

..Μιᾶς μορφῆς δι' ὄλων τῶν εἰδῶν τὰ χωράφια

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου;.....

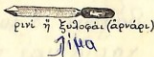
ΑΚΑΔΗΜΙΑ.....ΑΘΗΝΩΝ

- 6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατεσκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου;

εἶναι διὰ εἰδῶν καὶ ἐκ ξύλου καὶ δι' ἐκ
δρυός ἢ ἐκ αἰδύρου.

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου
(π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάι κλπ.).....
βυσσάρνι, , κριόνι, , ἀρίδι (μικροῦ), , ἀρνάρι
(λίμα).

8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζεугάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος... βοές

β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἓν ;... δύο ἢ τεύερα

9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῶα ἤτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ;
.....

6x. A

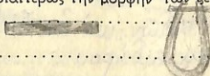

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεύγες, πιζέλια κλπ.).

1. ζεύγες
2. πιζέλια
3. λουριά

10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερώς τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας.

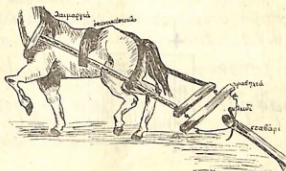
11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λοῦρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε αὐτόν). ... ἰντίρ ... αἰάδ ... ξύλο ... ἢ εἰδωρο

12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἐνὸς ζώου ; Ἀπὸ τοῦ 1910. καὶ ὀπίω

Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ;
Βάζουν τὸ χαμόνι. ἔπειτα τὰ καϊνάλια τὴν ζυγάρια καὶ τὰ τραβιχτά.

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν, την οποίαν φέρει τὸ ἄλογον· ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῇ εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) : 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος) 2) γυναῖκα 3) ὑπηρέτης. Σημειώσατε ποῖα ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας καὶ οἱ ἄνδρες. ἰδιοκτήτες - ἢ ἄλλοι... καὶ μερικοὶ γυναῖκες.

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) Πρῶτα δένονται τὰ βόδια

μέτῃ τῆς ψυχῆς, ὥστε μωαῖνον. τὰ κρούοντρα (κρονοτόματα). Μπαίνει ὁ τυχός. Συνδέεται μετὰ μέτῃ τῆς ψυχῆς. τὸ ἄετρο μετὰ τοῦ τυχού. κάνει τὸ σταυρὸν καὶ ἀρχίζει.

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον. Τὰ ἴδια. Ἀντὶ ὅμως τοῦ τυχέτρον χρησιμοποιοῦμε ἀντιβέδας. ὁ τυχός εἶναι μικρότερος καὶ ἀντὶ γιὰ ἀντιβέδα. βάζοντε ξύλινον μουραδιανὰ εἰς Α

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄργωμα· μέ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἅκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζώων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).

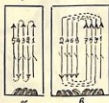
Μέ σχοινί. δεμένο... εἰς τὰ κέρατα... τῶν ζώων λεγόμενῃ... ψυχῆς.

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένας αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

Τὸ χωράφι... ὀργώνεται μὲ αὐλακας κατ'εὐθείαν... γραμμὴν... (σχεδιάγραμμα α)... ..

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β);

+

Σημειώσατε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐάν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορὲς ἢ σποριές, ντάμιες, σιάσιές, μεσδράδες κ.λ.π.); .. εἰς... ..

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἡ σποριά); μὲ αὐλακιάν; .. Ναι.....

Ἀρχικῶς... γινόταν... μὲ αἰέρες... ἢ... ..

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορά τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν, μόνον μὲ σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῇται ἄροτρον; Σε... ..

στενὰ, κατηφοριές... ..

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων, μὲ τὸ ὕνι: καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ. Στὰ... ..

εἰς... ..

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων
ἢ ἄλλων.

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

- 1) Διὰ τὴν σποράν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα, αὐτὰ π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. ... *δύο ὀργώματα* :

Τὸν Ἰούλιο συνίσταται τὸ λεγόμενον καλλουργία καὶ τὸ Σεπτέμβριο βωβέρνεται ἀπὸ εὐθείας

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαυτήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

Ἀνατίσκει τῶν κηπευτικῶν κατὰ βάθος... ὡς ἀνω...

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ ἀσπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρὰ νάπανσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν...

1 ἔτος

- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; *ἓνα τὸ φθινόπωρον ὀργάνουμε καὶ βωβέρνουμε*

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται : α) κατὰ τὴν σποράν. π.χ. *τὸ δισάκι* εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ;

βαμβί, τρουβάς, χειμῶες

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα) : 1) καθαρίζονται : τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτριάσιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἔλλειψοειδῇ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὁποῖα ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρον ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ;

Κατόνι. ἢ φτυαράκι. σχήματος ἐλλειψοειδοῦς
τὸ ὁμοῖον τίθεται εἰς τὴν ὁμοῖαν
ὠλεὺράν τῆς βουκέντρος. (Τρέντρι).....

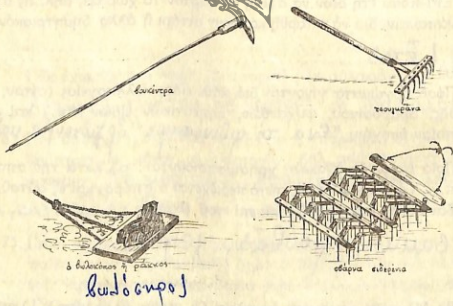
2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα);

Ναί. ἡ μερικὲς περιστώσεις.....

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποὺ δὲν ἔχουν ὀργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπτα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν)
Τόλμα, καμάς, τσάινο, διμέλι

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὡς καὶ αἱ ἐργασίαι ποῦ ἐκτελοῦν

Τὰ διάφορα μέλη τῆς οἰκογενείας

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγίνετο ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἴδους.

Τὰ θαλάσσια: οἱ φακὲς, ἡ χερσὶν μέρη
 τὸ φθινόπωρο, ὕδωρ, ἡλιοφάνεια καὶ τὰ ριζοῦν, ὡς ταχὺ.
 Τὰ ρεβίθια, φαβόλια καὶ κίχες. Ἀραβὶο κατὰ χραμῆς.

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων· π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ά.

Κυρίως τὰ χωράφια με ἐλιές

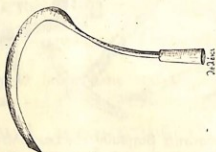
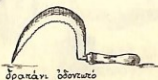
- 9) Πῶς ἐγίνετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων· ἐσπέρνουντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιές (βραγιές) καὶ ἄλλως. Δὲν ἐκαλλιεργοῦντο

Β'. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἔργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ·

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) δρεῶναι ἢ...
 υἱαδευτήρι...

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε...
 ὡς τὸ δρεπάνι με κόψη, ... ἄλλο ὅπως τοιοῦτο...
 καμινωτό...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ... ΔΘΗΝΩΝ

2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζῴων (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα) μὲ δρεῶναι ἢ με τὰ χέρια.

3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἢ το ὀμαλή ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν)...
 ὀμαλή...

4) Πῶς ᾤτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβή του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;...

ὡς ζύλο... ὁ σιδηροῦς σκελετὸς ἐλέγετο ἁτσάλι...

5) Ποῖος κατεσκευάζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπά-
νια κ.ἄ.) Ὁ βιθυνρευχός.....

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς
χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ
ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθίων) ἢ τροφῶν τῶν ζώων
(τῆς ρόβης κλπ.) Βεβαίως. καὶ ἐν γένει. αὐτῶν. καὶ
καὶ τῶν κριθῶν καὶ τῶν ρεβιθίων......

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ
δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερόν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ
σίκαλις κλπ. 0,10 μ. - 0,15 μ......

2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσιν) εἰς τὸ χωράφι μαζί μὲ τὴν ρίζαν
μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται).
καλαμιά, αὐοδινά.....

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστάς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ),
τὰ ὁποῖα παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραξίες,
πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχύων καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ
τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδά-
φους τὰ δράγματα ; Ναί. οἱ ἴδιοι οἱ θερισταί......

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.
Πολλὰ ὁμοῦ ; Πόσα ; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα
τῆς χειρὸς) χωριστά ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφα-
λαὶ τῶν σταχύων εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ δια-
σταυρώνονται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) Ανατάχως. τοῦ.
μεγέθους. τοῦ. σίτου. συνήθως. 3-4 μαζί. ἢ δια-
σταυρώνονται. ἢ εὐρίσκονται. πρὸς. τὴν. αὐτὴν.
κατεύθυνσιν. (μονάβωτα)......

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχοῦ κα-
λοῦνται ἀγκαλιές. ... αγκυλίες. ἢ. δραγμαί

γ. Οἱ θερισταί.

1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλου τόπου καὶ, ποῖον ; Ἄνδρες καὶ ...
γυναῖκες. Ὑπῆρχον. εὐαχχεύματα. θερισταί.
ἐρχόμενοι. ὡς. τὸ. Αἶβαλι, Μισαλὸν. Κιόερ,
Σμύρνη, Καβαρδα.

2) Πῶς ἡμείβοντο οὗτοι με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή· εἰς χρῆμα ἢ εἰς
εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μετὰ τὰς πληροφορίες καὶ τὴν σχετικὴν
εἰς τὸν τόπον σας οὐματολογίαν)

Με. ἡμερομίσθια. Ἐσφαραν. κερύσιον.
13. οὐάδες.

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ
τὴν ἐναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
λοντό τι εἰς τὴν μέσσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
κόπῳσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) : βαλαμορία. ...
ἢ. ἀλίμα. Κατὰ τὴν. ἐναρξιν. τῆς. ἐργασίας.
τὴν. πρώτην. ἡμέραν. περιεβάλλοντο. εἰς.
τὴν. μέσσην. με. χύλην. μάστιγιν. ἢ. κέτριον.
ζωστῆρα. ἢ. με. τεμάχιον. μουσάρια.

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός; *Ὀχι...*

*Τὸ φεγγάρι νὰ εἶναι τελευταίων ἡμερῶν.
'Ιδίως... Τετάρτη καὶ Παρασκευή.....*

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια; Καταγράψατε αὐτά. *Ὀχι.....*

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν ποὺ μένουν ἀθήριστοι; (Εἷς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάαν τὴν ὁποῖαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

*Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον τῆς τελευταίας ἡμέρας τὸ τελευταῖον χειρόβολο τοῦ χωρικοῦ εὐχαριστοῦντος ἐπὶ...
χωράφι. τὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ. "Εὐλαμῶν εὐχόμενος
οἱ γυναικες ψάδες τῆς ὁδοῦς τοῦ σταυροῦ
ἐπὶ εἰσκήματα.....*

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

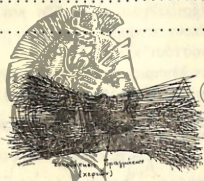
- 1) Πότε ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποῖαν ἡμέραν; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν; Τὸ ἑσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον;.....

*? Ἀπὸ εὐθείας συνήθως μὲ τὸ βασίλευμα
τοῦ ἡλίου. ἢ τὸ πρωτὶ μὲ τὸ ἀγιάζι.....*

- 2) Πώς ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχυν καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χειριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἔδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελουσιδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

Ὁ ἀρχιεργάτης... μὲ δίμαζι, ἐνώρτα ἢ...
μὲ τὸ ἴδιο τὸ δίταρι ἢ μὲ ἀλεγαριές,
δεχόμενα δεματιὰ κατὰ τὸ δέσιμον τῶν
δεματιῶν δὲ ἐχρησιμοποιεῖτο κανένα.....
ἐργαλεῖον.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκentrώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκentrώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ;

Ἀνὰ δύο γὰρ νὰ μωροῦν νὰ τὰ.....
φορτωθῶν.....

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ; Ἀπὸ τὸ 1942-1943

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς.....

φθινόπωρο - Ἀνοιξίς

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλσιμο) τῶν γεωμήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ ἄροτρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ φωτογραφίαν.....

Μὲ διαιώνων

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ ξηρά χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκον); Ἐὰν ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ.....

Ναί..... ἡ καλλιέργεια του ἐγίνετο διὰ τοῦ
ζυγίου τοῦ ἀροτροῦ

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσσαν κ.ἄ.). Ἀπὸ 15 Μαΐου ἕως 10 Ἰουνίου μὲ δρέπανον
(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....

- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) κατασκευάζεται... ε.μ. μωάδες.
μέσα... ε.μ. ζύδι... μάδα... λεγόμεν...
ωατ.δρ... ..

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορά τῶν δεματιῶν πρὸς ἀλώνισμόν. Συνεκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ.

Ἐν ὡτρύχῃ τὰ ἀλώνι... εἰς τὸ χωράφι.
συνεκεντρώνοντα... ἐκεῖ... εἰς τὸ χωράφι μετε-
φέροντο... εἰς ἄλλο μέρος... ὡς... ὡτρύχε...
τὸ ἀλώνι... ..

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλώνισμόν δεμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθέτησεως... ..

Κωνικὴ ἢ στραγγιλή... (στίβα)... ..

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλωνισμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὅχι εἰς τὸ ἀλώνι;

Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν ἀλώνι διὰ τὸν ἀλωνισμόν
τῶν δημητριακῶν... χωρισμὸς τοῦ καρποῦ
ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον... χωρὸν δὲν ἐγένετο... ..

- 4) Ποῦ κατασκευάζεται (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν;

Πληκίου... τῆς ἐξοχικῆς... κατοικίας... ..

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ;
ἐὰν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλὰς οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρη-
σὶς του, δηλ. μὲ ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

Εἰς μίαν οἰκογένειαν,

- 6) Ἀπὸ πότε ἄρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ;

Ἄνω. 1^η Ἰουλίου. — 20 Ἰουλίου,

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
λωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον
ἐστρωμένον μὲ πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
διάσμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) Χωματῶλωνο·

χωματῶλωνο, πετράλωνο

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστοῦ ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ
ἀλωνισμοῦ (π.χ. τοῦ χωματῶλωνο· καθαρισμός αὐτοῦ καὶ
ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρ-
χει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν
καὶ ἀχύρων)· Ὁ γεωργὸς καθαρίζει ἕνα εὐροχμῶδες μέρος

τὸ χωράφι ἄνω· τὸ ὕψος καὶ τὰ γόρτα, ἐπειτα μὲ
νερὰ ποταμοῦ τὸ ἔβρεχε, τὸ ἄλειβε μὲ μείγμα ἀχύρων καὶ

ποταμοῦ βοδιῶν. Τὸ ἀλώνι εὐρεως νὰ εἶναι 6 ἔμφοι ποὺ νὰ τὸ καίαναι
ὁ ἄερος.

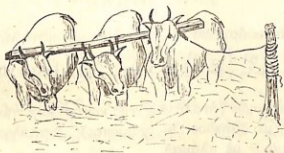
- 9) Ἡ ὥς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐναρξὶς τοῦ ἀλωνι-
σμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ;

Ἄνω· τὴν 11^{ην} ἰωαννίνην — 5^{ην} αὐσοχυματινὴν

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου
ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὥς καὶ τὸ ἄπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἀλω-

νισμόν; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἷονδήποτε ἄλλον.

Δὲν ὑπάρχει ἀλωνόστυλος.....

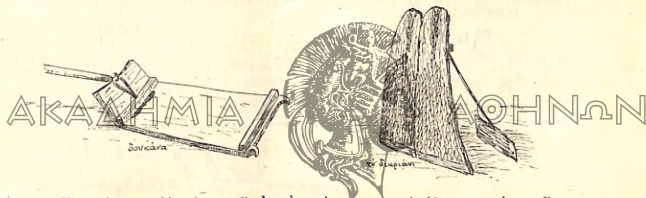
11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοπο-
ήσεως ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
Πολλοχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθετῶς εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλω-
νιστοῦ ξύλινος στῦλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος στήληρος,
στρούλουρας, δουκάνη, βουκάνη κ.ἄ.), ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐξαρτῶν-
ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
ται ἀπὸ τὸ ἔτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
κῶς, «νὰ ἔρχωνται γύρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
ἀλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνό-
στυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινὰς τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειές,
αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμὸν τῶν ζῶων. Εἰς ἄλλους τόπους
εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ
μέσον τοῦ ἀλωνιστοῦ. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδε-
μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειές περὶ τὸν
λαιμὸν ἐκάστου ζῶου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
ἀκόμη) ἀλώνισμός κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα).....

γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἀλωναίμου διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἀλωναίστικόν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχιδίων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένον ζῶων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἀλωναίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἀλωναισμόν των.

Σημειώσατε, ἔαν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἀλωνιστικὸν τοῦτο
μηχάνημα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάνα, δικριάνι,
βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις
διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμε-
ρον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητρι-
ακά. Ἡλωνίζοντο (ἢ ἀλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά με ἀλωνι-
στικὸν μηχάνημα; Μήπως π.χ. ἡ κριθή καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά,
ρεβίθια κ.ἄ.) ἡλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζῶων ζευγυνομένων καὶ
περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχυῶν τούτων;

Ἀποστὰ τὰ ἁγιαστικὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα...
ὀνομαζόμενα... ὑπαγῆναι τὰ ἐσφομαδεύοντα
αὐτὸ τὸ ἅγιον ὄρος

- 8) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν ἐπομένην. ;

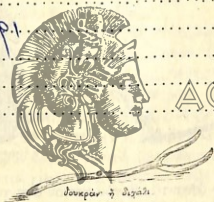
Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν 11^η πρωινῇ καὶ διακόπτεται τὴν 5^η ἀπογευματινῇ διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν ἐπομένην

- 12) Ποῖα ἄλλα ἀλωνιστικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινὰς τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικοῦλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν):

χαλούρι

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκόπους στάχους ; **Ναί**

- 14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὀδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζῶων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποῖα ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα)

Ναί... εἶχετο τσέντρ... Ἦτο ξύλινη καὶ εἶχε μῆκος... 1 μέτρον

- 15) Πῶς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν. *Ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος τοῦ ἐλέγετο... ὡς ἑτάμα... καθ' ἡμέραν... ἡ δὲ νίετο... μία... ἑστῶσις... δηλαδὴ... 10 φορτία = 60 δεμάτια*

στῆνερ
(διὰ τὰ ἑτάμα)

στῆνερ
(διὰ τὰ ἑτάμα)

- 16) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ τὰ ἀποχωρισθῶν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα) *... τινάζει...*

- 17) Ποιοὶ ἀλωνίζουν : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς μετὰ ἰδικῶν τοῦ ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοὶ ἀλωνισταὶ (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τοπαῖνηδες, κελούμενοι ἀλωναραῖοι καὶ ἀγωγιастες), οἱ ὅποιοι εἶχον βοδία ἢ ἀλογα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν. *οἱ ἴδιοι... αἱ γεωργοὶ μετὰ τῶν μελῶν τῆς αἰσχροκερείας...*

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου μετὰ ζῶα καὶ μετὰ ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν μετὰ χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ μετὰ ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

Ναί... μόνον διὰ τὰ κοπανία καὶ τὰ ρεβίδια

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατασκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ;

δουάρι

- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγίνετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλὴν;
Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγίνετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου;
(π.χ. φακῆς, ρεβιθιῶν κλπ.). *Τὸ κοπάνισμα ἐγίνετο εἰς τὸ
ἀλώνι μόνον διὰ τὰ κωνιά καὶ ρεβίδια....*

κόπανος στρογγυλός

ξύλο κωνοειδές τὸν τὸ κοπάνισμα
μικρῶν καρπῶν δημητριακῶν...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

π. 2000 π.Χ.

ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγίνετο μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν
τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν ; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά ;
Πῶς ἐγίνετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων
παραγωγῶν ; *Ἐγίνετο ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς
οἰκογενείας ἢ καὶ τῶν συγγενῶν.....*

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα.
Ἐγίνετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου ; Πόσαι
στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν ;
Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καί εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοῦ στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) *Εἰς τὸν ἑδάφον... ἐκπορεύονται... ἀφ' ὧν... 3. ἑξῆς ἐστὶν τὸ... καὶ ἀνίσταται... ἀπὸ τῆς γῆς... εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ...*

- 22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐάν ναι, ποῖα ;
Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμὸν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; *Ὀχι*

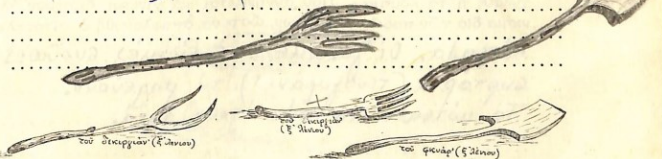
- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγίνε χρήσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμὸς κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

β'. Λίχνισμα

- 1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα ; (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα ; πῶς λέγεται τοῦτο ; (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ...

λαμνί... λιχνιστήρι... ἢ με ξύλινο φτυάρι

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ; Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο.....

Ο. ἐγκληματόμενος... σωρὸς... ἐξα. ἐγκλημα? ἐπὶ...
 ῥηκας.....

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχθυογραφήσατε τοῦτο.....

Λιχνιστήρι.....

- 3) Ποῖος λιχνῶ (ἀνέμιζει) ἄνδρας, γυναῖκα? εἰδικὸς λιχνιστῆς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

Ὁ ἴδιος... ὁ χεωρὸς.....

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ (εἰς τινας τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κόντυλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δευτέρον ἀλῶνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

Κότταλα... δι. γυναῖκες... μέ. εἰδιμέι... αὐοῦνες...
 σωρτάρια (τσοφμαράνε)... τὰ μαζεύουν...
 τὰ κότταλα τὰ ἀλώνιζον... λανά.....

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζευξίς τῶν ζώων διὰ τὸ δευτέρον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλῶνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλῶνισμα τοῦτο? πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
ηθίζεται τοῦτο

Μὲ θηλειᾶς.. γύρω.. ἐπὶ... Λαίρῳ.. τῶν.. ζώων..
.....
.....

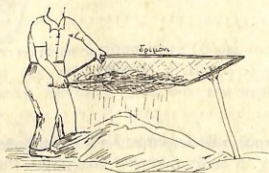
- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (άνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα
χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ;

.. Μὲ τὸ δρυμόνι.. ἢ.. κατὰ τὸ.. ἀνέμισμα..
.. ὑπὸ γυναικὸς.. διὰ.. σαρώθρου..
.....
.....

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
ὕλων ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

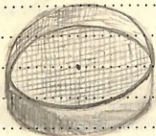
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

νων μὲ ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μὲ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
κατὰ τόπους : βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερώς τούς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν)

- 7) Ὅταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται ; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ;

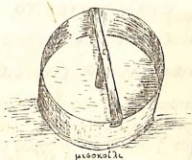
Σχηματίζεται εἰς σωρόν μετὰ τὸ φτυάρι καὶ
χαράσσεται εἰς τὸν σωρόν σταυρός.
Ἀρχικῶς σπυρίζεται τὸ λιχνιστήρι καὶ ἔπειτα
μοβονδεῖ μορομυνηθεῖς.

- 8) Ἀλλὰ ἐθίμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθή κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην.

γ'.1) Ποῖαι ὀφειλαὶ πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἁλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἁλώνι ; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εἰς ὀκάδας, εἰς κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνογράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).....

Νοί..... Μπουνοίτι (6,5 οἰάδες), μισάρια (13 οἰάδες),
 κέλια (2,5 οἰάδες), ζελα (4 μπουνοίτι).....

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὰ ἀλώνι ;

α) τὸ παπαδιάτικο,

β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,

γ) τὸ γυφτιάτικο,

δ) τὸ ἀλωνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν)

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας)

Εἰς τὰς οἰκίας δὲ μισάρια, καζιέδ., ...
 βαρέλια.....

4) Τὸ ἀχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἀλώνι. Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; εἰς ἀποθήκην... πού... ἐγένετο
ἀμφιγύας... ἡ... ἦτο... ἐντὸς... τοῦ... χωρίου.....

- 5) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχυνς ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; ...

Τὴν ὥραν τοῦ ἀλωνισμοῦ διαλέγοντα τὰ εἰς
δυναμωμένα στάχυνς τὰ ὁμοῖα ἔτριβον χω-
ριστὰ γὰρ τὰ χρησιμοποιοῦν γὰρ εἰσφορ.

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχύνων,
τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὅπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

Κατασκευάζεται μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα ἐκ
σταχύνων τῶ ὁμοῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς ποῦ φυλάσσεται.
πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

Φαίνεται εἶναι σχῆμα σταυροῦ φυλάσσεται ἐν
εἰκονίστῳ ἐπὶ ἀριστῶν χρονικῶν διάστημα.

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
τόπον σας ἀνάμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
γέννων, ἑσπέρας 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρας τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

1^η... Αὐγούστου.....

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; Τὰ
ὅραν καὶ δὲ σταυροδρόμι... τριεστρατα...

2) Πῶς λέγεται ἡ φωτιά αὐτή ; (π.χ. φανός, ἀφανός κλπ.).....

ἄυτου - ωράυτου.....

β'. 1) Ποιοὶ ἀνάπτουν τὴν πυράν' παιδιὰ, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος ; ...

Παιδιά.....

2) Ποῖος ἢ ποῖοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυράν.

Τὰ κλέπτουν ; "Αν ναί, ἀπὸ ποῖον μέρος ;

Παιδιά.....

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκέντρωσίς των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

Ἀπὸ τὰ χωράφια... (ἀράνες - γητιά κλαδάκια)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν ;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ξόρκια, ἄσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα

Προσευχαί καὶ διάφοροι ἐπικλήσεις.....

2) Πηδήματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)

Πηδήματα καὶ χοροὶ : κρατᾶνε μίαν

βαριά κέτρα καὶ λευκὴ ὄβελ βαρεῖ ἢ...

κέτρα τόσο νὰ βαρεῖ καὶ τὸ ἄνδρα μὲν

ἢ μὲν δὴλαδὶ ἢ τρέμει.....

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.)

Καίεται τὸ στεφάνον τῇ Πρωτομαγίᾳ

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς)

Τὸ Πάσχα καίεται ὁ Ἑβραῖος Συμεὼν
 νων... καὶ οὐκ αὐτὸς καὶ ὑμῶν αὐτὸ ἐκείνου
 τὸ ὁμοίωμα τοῦ Ἑβραίου καὶ εὖ καίει...

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- Χειρόγραφον τῆς συλλέξεως ἡμης διὰ γεωργικὰ
ἐργασία καὶ κατ' ἔθιμον κοινὰς -

Ἐπεὶ οὖν τὸς μεγάλας φθινοπωρινὰς βροχὰς ὄρχισαν οἱ
χλωρὲς καὶ ἀσπρὲς φθινοπωρινὰς θάλασσες. Μικρὸ καλοκαιρὶον
οὖν τὸς ἔχει ὁ καιρὸς. Πραγίζουσιν κατὰ οἱ ἀσπρὲς καὶ τὰ
θελάδια. Ξανανιών τὸ γραδί καὶ τὰ ζῶα ὄρχισον νὰ
βόσκουσιν εἰς νὰ εἶναι ἀνοιχτὰ. Οἱ γεωργοὶ βγαίνουν εἰς χωράφια
γὰρ νὰ ὄρχισουν καὶ νὰ βουσκούν. Ὁ καιρὸς εἶναι ἔτοιμος αὐτῷ
κατὰ ἔθιν ~~καὶ~~ ἔχει διατέξει ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς εἰς τὸν καιρὸν
τοῦ ἱερὸς τοῦ μεγάλτερου καὶ ἡγευτέρου νόμου προσερχόμε-
νους αὐτῷ ἀφροῦ καὶ νὰ μὴ ἔχον εὐνοστὴ κατὰ ἀρρώστεια,
καὶ ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς βασιτείας καὶ κατὰ βασιλὴν
ἢ συμριανί. Τὸν ἔχει ἀσπρὴν καὶ βίον βασιλείαν γὰρ
νὰ μὴ προσελθῇ αὐτῷ ἔτι καὶ τὴν διάρκειαν. (Ἡ ἀσπρὴ
καὶ ἡ βίον καὶ βασιλείαν καὶ ἀσπρὴν καὶ τὴν διάρκειαν
ἡσυχάζομεν 10 γραμμὰς εὐνοστὴ γὰρ 4 καὶ εἶναι).

Τὸ ἔχει φυλάξει εἰς μέρος ἑμὸν μέσα εἰς κατὰ βασιλείαν
καὶ τὴν τὴν ἡρὰ τῆς εὐνοστὸς τὸν γεωργικὸν οἶον. Ἀριστερὰ
μέρες καὶ ἔχει φροντίει νὰ διορῶναι τὸ ἀέτρι τοῦ τῷ ἡμῶν
καὶ ὡ. Πρῶτῳ καὶ ἑνὶ αὐτῷ αὐτῷ τῷ χωρίῳ. Φορεῖναι τὰ
εὐνοστὰ τοῦ, τὸ ἀέτρι, τὸ βυλῆυρο, γείρονε, τρουβὰ τὸ
σταγνὶ καὶ τὸ νερό, εἰς ἄλλο καὶ εἰς μούδα, βράζει τὰ
βόδια αὐτῷ τὸ σταλὸ καὶ γραμμὴ γὰρ τὸ χωράφι. Προχωρῶν
μυροστὰ τὰ ζῶα καὶ οἰκὸν εὐνοστὸς μετὰ τὴν βουνοστὴν
εἰς χέρι. Σταγνὸν καὶ μύροστὰ εἰς τὸ χωράφι τοῦ. Ὁ ἡμῶν δὲν
ἔχει ἀνελθῇ αὐτῷ. Ξεφορεῖναι τὰ πράγματα τοῦ. Ἀγνὴν τὸ
τρουβὰ καὶ τὸ μούρο καὶ τὸ τυρὶ τὴν ντομάτα καὶ τὸ
σταγνὶ εἰς μέρος εὐνοστὸ καὶ εἰσπράζεται γὰρ νὰ γεύη,
τὰ βόδια εἰς ἀέτρι. Δένει κατὰ τὰ βόδια καὶ τὴν ζυγία

βάζει στο λαιμό τους το ζυγό. Συνδέει ύστερα με το γρόντρο
το στολίδι του αλέτρου με το ζυγό. Το ζεύγιο έχει τελειώσει.
Είναι έτοιμοι να αρχίσουν. Βάζει το σινύρι του και κοιτάζει
προς τον ουρανό. Κάνει το σταυρό του 3 φορές και λέει: ευλο-
γημένη να είναι η χρονιά. Φτίνει στις δύο ροζιαβμένες των
καλάμες υιούς χερά να χαρολαβί αὐ' τὸ ἓνα και τὴ ζυγιά και
τὴ βουνέντρα αὐτοῦ τὸ ἄλλο και μιλώντας ψάλλει στους συντρόφους
του ἀρχίζει νὰ ὀρχώνη. Τὰ βόδια προχωροῦν ἀργά-ἀργά
και τὸ ἓν χώνεται βαθεῖα στὸ γῆμα που έχει κατασκάψει
αὐ' τὴ βροχή. Ἀνοίγει βαθιά αὐτάνια αὐτοῦ τὴν μιά ἀμυρ τοῦ
χωραρίου ὡς τὴν ἄλλη, χωρίζοντας ἔτσι τὸ χωράφι σε δύο μέρη.

Ποτε ὡςτε κεντρίζει τὴ ραχὴ τῶν βοδιῶν με τὴ βουνέντρα
και εἶναι εὐὸν νὰ τὰ παρακινή νὰ χαρίζουν ὁλοῖγια, βαθιά
και μακριά τὰ αὐτάνια. Περνά νὰ ὀναυδοχωριστῇ κατὰ
τὸ γῆμα τοῦ χωραρίου γὰ νὰ χωρέσουν νὰ μισῶνε εὐνο-
πότερα τὸ νερό και ὁ ἀέρας ὡςτε οἱ ρίζες τῶν μικρῶν
φυτῶν νὰ μεγαλώσουν καὶ πεύκαρα. Τὸ ὄργωμα τελειώνει.

Τὴν ἄλλη μέρα υἱὸς ὀχυροχρῶς ζανά στὸ χωράφι.
Τὸ ὄργωμένο χωράφι ἦταν γεμάτο μικροὺς και μεγάλους
λῶλους. Γιὰ νὰ τοὺς σκάσει τρεχε κατὰ τὰ βόδια του
στὸ ζυγό και συνδέει τώρα τὸ λωλόσυρο που λέγεται
και ὀβάρα. Καθίζει ἐπάνω του και κερνά ὅλο τὸ χωρά-
φι. Ὁ λωλόσυρος με τὰ καλλὰ μπερὰ δοντάνια του
ἔβωσκε ὅλους τοὺς λῶλους και ἰσοπέδωσε τὸ γῆμα. Ἐπι-
μο τὸ χωράφι πιά γιὰ τὴ σορὰ. Περνοῦνε λίγες μέρες
μετὰ τὸ λωλοκόλλημα και ὁ γεωργὸς ἔρχεται γιὰ νὰ
σώσει. Ἀφήνει τὸ σκαμὶ με τὸ βωόρο σε μίαν ἀμυρ
και χερίζει ἓνα τραβῆ αὐ' αὐτό. Τὸν κερνάει στὸ λαιμό
του χώνει μέσα αὐτόν τὸ χέρι του, χερίζει τὴ
ψυχὴ του με βωόρους και τοὺς σπρώχνει στὸ χωράφι.

ὑπὸς ὅλες τὶς μερίες. Σπέρνει ὅλους δὲν στὰ μετώπια
 κάθε τόσο ἀλλάζει μέρος, ὁ δαίμονος του ἀδειάζει, τὸν
 βαναυχεύεται. Γιὰ νὰ εὐεστρέμει χρειάζεται 7-14 κιλά
 ἀνάτομα μὲ τὸ βούρο. Τὸ χυρὰρι χερίζει αὐτὸ βούρου
 χερίζει ὅπως καὶ μὲ μούδια βουρραχίδια καὶ κορδάνια καὶ
 ἴφραν γιὰ νὰ τοιμώσουν βούρου. Γιὰ νὰ τοὺς κορυφαῖς
 αὐτὰ ὥστε νὰ τοὺς κορυφῶν μὲ τὸ χῆμα. Ζεῖε
 ὁ ὅλος μὴ φορὰ τὸ λωδούρο, ὅχι ὅπως αὐτὸν μὲ τὰ κορδάνια
 δυνάμια, ἀλλὰ ἓνα ἄλλο καὶ ἀποτέλειται αὐτὸ ἓνα ἀρκετὰ
 ὡστό καὶ ὡστό χυρὰρι δαυδὶ. Τὸ ἔδαφος ἰσοθεῖται
 καὶ οἱ βούροι κορυφῶνται μὲ τὸ χῆμα. Μετὰ τὴν βουρραχί
 τοῦ γιταρίου ὁ γεωργὸς χερίζει στὸ χῆμα. Καθὺς κορυφῶν
 ὁ εὐρεῖται μὴ ὡδούρια βουρραχί τὸ κορδάνι. Σπέρνει
 τὰ ὡδούρια αὐτὸ τὰ μερὰ ὡδούρια τοῦ χερῶνα τὸ γιτάρι
 δὲν ὡδούρια καὶ ἓνα ὡδούρια καὶ αὐτὸ στὰ χερῶνα τὰ
 μετὰ αὐτὸ τὸ γιτάρι δὲν ὡδούρια βουρραχί καὶ ὡδούρια
 κατὰ τὸν τρέμονε τὸ βουρραχί. Δὲ τὰ κορυφῶνται
 ὅπως τὸ χῆμα καὶ δὲ τὰ κορυφῶνται, καὶ ὅταν δὲ ἔρῃ
 ἢ ἀνοίξῃ τὸ γιτάρι δὲ ἔχῃ ρίζα ρίζα μερὲς καὶ δὲ
 μερῶν. Στὶς ἀρχὲς τῆς ἀνοίξεως ὁ γεωργὸς ἀρχίζει
 νὰ δουλεύει. Μαζὶ μὲ τὸ γιτάρι φέρνουν καὶ ἓνα βούρο
 λαβερὰ ζιζάνια ἀρριάδες, ἀρριμορφίτες, κορυφῶντες
 καὶ ἄλλα. Πιὸ λαβερὰ αὐτὰ εἶναι ἢ ἡρα ἢ ὡδούρια
 κορυφῶνται κατὰ τὸν τρέμονε καὶ ὡδούρια μαζὶ μὲ τὸ
 γιτάρι. Πρῶτος δουλεύει νὰ τὰ βγάλῃ ἀπὸ αὐτὰ γιὰ νὰ
 ἔχῃ καὶ καὶ ἀποτέλειται. Ἀρχίζει τὸ κορυφῶν ἢ τὸ
 βουρραχί. Κατὰ τὸ τέλος τῆς ἀνοίξεως ἢ τὸς ἀρχὲς τοῦ
 κορυφῶντος ἀνάτομα μὲ τὴν κορυφῶν τὸ γιτάρι ὡδούρια
 μαζὶ καὶ χῆμα ὑπὲρ τοῦ χυρὰρι καὶ τὰ δάχρυα
 τοῦ χερῶνα ὑπὸ τὰ κατὰ, ἂν ἢ βουρραχί εἶναι κατὰ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

για να διευκολύνεται το φόρτωμα. Περνούσαν δύο
τρεις μέρες μετά το δερσιμό, οσώτε τὰ δερμάτια
ἔωρεσε νὰ μεταφερθῶν στ' αἰώνια.

Ἐκώρχαν αἰώνια μόνιμα μερικὲς φορές χωματάδι-
να καὶ σωάνιες μετράδανα. Συνήθως ὅμως ὁ γεωργὸς
ἐτοιμάζει ἓνα φρόχτρο αἰώνι μέσα στὸ ἴδιο τὸ χωρά-
φι. Καθάριζε ἓνα στρογγυλὸ μέρος στὸ χωράφι ἀπὸ
τὶς μέτρες καὶ τὰ χόρτα, ἔβριτα μὲ νερό καὶ τὸ
ἔβρεχε, τὸ ἄφθε μὲ μαῖγμα αὐγῶν καὶ ὑπόρου βοδιῶν.
Τὸ αἰώνι ἔωρεσε νὰ εἶναι ὅτε μέρος αὐτοῦ νὰ τὸ πιάνει
ὁ αἶρας.

Τὰ δερμάτια ἔχουν μεταφερθῇ ἐν τῷ μεταδῷ κοντὰ
στὸ αἰώνι καὶ ἔχουν συνδετηθῇ με δερμινιές
σχήματος μάνου. Ἀπὸ ταῦτα ὁ δερσιμὸς ἀρχίζει
τὸ αἰώνισμα. Ἀπὸ τὴν 1^η τοῦ μηνὸς ἕως τὴν 20^η τοῦ μηνὸς.
Ὁ γεωργὸς ἐτοιμάζει κατὰ τὰ δυνάμει του. Συνεπεί
τὸ ντουφενί του, ἐκμεταλλεύεται μὲς πρὸς μέτρες αὐτοῦ
δείκνουν, βάζει ἀπὸ τὴν ἀποδομὴν του τὰ φυτάκια
να εὐεῖ χαλούρι, γέντρα καὶ ἐτοιμάζεται. Κατὰ τὴν
11 π.μ. γένει τὰ βόδια του ἢ τὰ ἄλογά του καὶ αἰώ-
νιζε ὡς τὴν 5 π.μ.

Καίουν. καίουν σταγατὰ καὶ μὲ τὸ χαλούρι ἀναποδο-
χρίζει τὰ στάχνα, γιὰ νὰ τριφθοῦν κατὰ. Οἱ κορε-
ρὲς μέτρες τοῦ ντουφενίου καὶ οἱ κατὰ κατιβωρένες
δολὲς τῶν γῶνιν συντρίβουν τὰ στάχνα καὶ τὰ μάνον
ἄχυρο. Ὁ κορερὸς τοῦ σιταριοῦ εἰν κατὰ βαρὺ κατακα-
βίγει κατὰ αὐτό. Μὰ καὶ τὸ αἰώνισμα τελειώνει
καὶ δὲν μένει κατὰ ἡ τελευταία δουλειὰ τοῦ γεωργοῦ
τὸ λιχνισμα. Μὲ ἓνα φτωὰρι μαγεῖται (βουδούμενο)
καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸ τιναζι, οἷους λέγονται τὰ αἰωνισθέντα

στάδια ποταμῶν λιγνιτῶν ὅ ἐνα σὺρὸ πρὸ ἔχει στήρα
 εὐφρυνες (λαρὶ). ὅταν ὁ καρὸς εἶναι εὐνοῖος
 ἀρχίζει τὸ λιγνίτῳ μετὰ τὸ λιγνίτι. Μετὰ τὸ ἀνέμωσα
 ἀποκαλύφνεται τὰ λευτὰ καὶ ἐλαφρὰ ἄχυρα. Τὰ ἄλλα
 τὰ βαρύτερα μένουν μαζί μετὰ τὸ καρὸς ἄλλα μὴ
 γινώσκω μετὰ μὴ ἀποκρίνα καμωμένη ἀπὸ ἑνα εἶδος γόρου
 τὰ τραβὰ εἶναι ἄλλη. Τὰ γυνδρά αὐτὰ ἄχυρα δέονται
 κέττα. Γιὰ νὰ καθαρῶν καὶ ὁ καρὸς τὸν δρυμο-
 νίζον, ὁ σὺρὸς εἶναι ἔτοιμος. Ἡ γὰρ τοῦ γερμῶ
 εἶναι μεγάλη. Καθώρισε καὶ αὐτὴ τὴ χρονίᾳ με-
 τὰ βοῦδα τοῦ θεοῦ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ γυνί τῶν.
 Τὰ βασιλὰ εἰνόνται τὸ ἑνα δῖονα στὸ βίβο. ὁ
 καρὸς μεταφέρεται εἰς ἀποθήκην.

Τόπος συλλογῆς: Βατούσα
 ὅπου καὶ εὐνοῖος ἀποκαλύφνεται. Καν-νὸς Κωστέλλας
 ἰδιώτα καὶ γραμματικὴ γινώσκω: 45 εἰνὸς τελειόφοιτος Γυμνασίου
 Τόπος γεννήσεως: Βατούσα

[Πήγας Βρικέλλης διδάσκαλος. Ἡ συλλογὴ
 αὐτὴ ἐγένετο ἀπὸ 15 Δεκεμβρίου 1969 ἕως 10 Ἰανουαρίου 1970]

Ἐν Βατούσῃ τῇ 20-2-1970
 ὁ ἠγούμενος Δαμ. Σχολείου Βατούσας.

ΡΗΓΑΣ ΒΡΙΚΕΛΛΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρωτ. 49
Διακρ. 160

Προς
Τον κ. Ενωθεωρητή Δημο-
τικής Ενωθείσεως Β' Περιφέρει-
ας Λέσβου.

ΕΙΣ ΜΟΤΙΒΩΝ

« Υποβάλλεται έρωματολόγιον λαμβάνω την τμήν, εις έτε-
' Αναδυσίας, 'Αθηνών ευρωσολυρω- λειν τήν υπό αριθμ 212/9-12-1969
μένον μετά τω συλλογέτω υψ. Αρετέρας Διαταγή, να υποβάλω
ως ».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

Εν Βαταύκω τη 21-2-1970

μετα τω έρωματολόγιον
της 'Αναδυσίας, 'Αθηνών ευρωσ-
ολυρωμένον καί να παρακαλέσω
δια τὰ κατ' Αγας.

Ενωθεωρητής
Ο Δ/ντής του Σχολείου